

GSF-KURAM08

KİTAP, MAKALE, FİLM VEYA ESER İNCELEMESİ

İnceleme türünün kapsamı, çözümleme ve değerlendirme esasları

Belge kodu	GSF-KURAM08	Belge niteliği	Açıklama, uygulama ve değerlendirme esasları
Belgenin işlevi. Bu belge, bir kitap, makale, film, sanat eseri, sergi veya benzeri inceleme nesnesinin özetlenmesini değil; doğru tanımlanmasını, bağlamlandırılmasını, kanıta dayalı çözümlemesini ve eleştirel bir yargıyla değerlendirilmesini düzenler.			

1. AMAÇ

İnceleme çalışması, öğrencinin belirli bir kitap, makale, film, sanat eseri, sergi, belgesel, performans veya benzeri kültürel üretimi dikkatli biçimde okuyup izlemesi; nesnenin yapısını, içeriğini, biçimini, bağlamını ve temel savlarını uygun kavramlarla çözümlemesi; bulgularını kanıta dayalı eleştirel bir değerlendirmeye dönüştürmesi amacıyla kullanılır.

Güzel Sanatlar Fakültesinde inceleme, öğrencinin yalnızca 'beğendim-beğenmedim' düzeyinde kişisel kanaat bildirmesini değil; eserin ya da metnin kendi koşulları içinde nasıl işlediğini, hangi anlam ve etkileri ürettiğini, güçlü ve sınırlı yönlerini, başka eser ve yaklaşımlarla ilişkisini gerekçelendirmesini sağlar. İnceleme nesnesinin türüne göre görsel, işitsel, anlatısal, biçimsel, teknik, tarihsel veya kuramsal ölçütler farklılaşabilir.

2. KAPSAM

Bu belge aşağıdaki eleştirel inceleme çalışmalarında kullanılabilir:

- Kitap ve akademik makale incelemeleri,
- Film, belgesel, video ve diğer zaman temelli yapıt incelemeleri,
- Resim, heykel, seramik, grafik, tekstil, fotoğraf ve dijital sanat eseri çözümlemeleri,
- Sergi, bienal, müze düzenlemesi, performans veya sanat etkinliği incelemeleri,
- Ders kapsamında verilen karşılaştırmalı veya kuramsal çerçeveli eleştiri çalışmaları.

GSF-KURAM08, odağında belirli bir metin, film, eser veya etkinlik bulunan eleştirel incelemelerde kullanılır. Bir araştırma sorusu çevresinde çok sayıda kaynağı sentezleyen dönem ödevleri için GSF-KURAM07; incelemenin sözlü sunumu için GSF-KURAM05; öğrencinin ürettiği film veya sanat ürününün değerlendirilmesi için ilgili UYGU formu kullanılır.

3. DEĞERLENDİRME ESASLARI

Ölçüt	Açıklama
İnceleme nesnesi	Kitap, makale, film, eser, sergi veya etkinliğin adı, üreticisi, tarihi, türü, ortamı ve inceleme için gerekli temel kimlik bilgileri doğru biçimde verilir.
İnceleme odağı	Çalışmanın hangi soru, tema, kuram veya ölçütler üzerinden ilerleyeceği yönergede ya da öğrenci tarafından açıkça tanımlanır.
Tür ve yöntem	İnceleme nesnesinin niteliğine uygun biçimsel, içeriksel, anlatısal, göstergebilimsel, ikonografik, tarihsel, sosyolojik veya başka bir çözümleme yaklaşımı seçilebilir.
Bağlam	Üretim dönemi, sanatçı/yazar/yönetmen, tür, kültürel ortam, hedef kitle ve ilgili tartışmalar inceleme amacı kadar ele alınır; bağlam ana nesnenin yerini almaz.
Kanıt	Yargılar; metinden kısa alıntı, sahne, sekans, görsel ayrıntı, biçimsel özellik, katalog bilgisi veya güvenilir ikincil kaynak gibi doğrulanabilir örneklerle desteklenir.
Teslim biçimi	Yazılı metin, görsel ek, kare/sahne referansı, eser künyesi, kaynakça ve istenmişse kısa karşılaştırma bölümünden oluşabilir.
Toplam puan	İnceleme 100 puan üzerinden değerlendirilir.
Puan dağılımı	Tanımlama, anlama, bağlam, çözümleme, eleştirel yorum, kaynak/kanıt, akademik yazım ve etik ölçütlerinin ağırlıkları inceleme görevi öncesinde açıklanır.
İnceleme puanı	Ölçütlerden alınan puanların toplamı 100 üzerinden ham inceleme puanını oluşturur.

4. İNCELEME VE ÇÖZÜMLEME İLKELERİ

İnceleme görevi hazırlanır ve yürütülürken aşağıdaki ilkeler birlikte gözetilir:

- **Doğru tanımlama:** İnceleme nesnesinin künyesi, türü, üretim ve yayımlanma/gösterim bilgileri doğrulanır; eser veya metin başka bir üretimle karıştırılmaz.
- **Özetin sınırı:** Konu, olay örgüsü veya temel sav okurun incelemeyi anlamasına yetecek ölçüde özetlenir. Ayrıntılı özet, çözümleme ve eleştirel değerlendirmenin yerini almamalıdır.
- **Bağlamlandırma:** Yapıtın tarihsel, toplumsal, estetik, kuramsal, teknolojik veya kurumsal bağlamı inceleme sorusuyla ilişkili olduğu ölçüde kullanılır; genel bilgi yığına dönüşmez.
- **Türe uygun çözümleme:** Kitap ve makalede sav, kavram, yöntem ve kanıt; filmde anlatı, kurgu, görüntü, ses ve mizansen; görsel eserde biçim, malzeme, kompozisyon, mekân ve gösterge gibi türe özgü unsurlar dikkate alınır.
- **Betimleme ile yorum ayrımı:** Önce gözlenen özellik veya metinsel bulgu açıkça gösterilir, ardından bunun anlamı ve işlevi yorumlanır. Yorumu desteklemeyen soyut ve genelleşici ifadelerden kaçınılır.
- **Eleştirel yargı:** Güçlü ve sınırlı yönlerle ilişkin yargılar kişisel zevkten ibaret bırakılmaz; seçilen ölçüt, kuramsal çerçeve, karşılaştırma ve somut kanıtlarla gerekçelendirilir.
- **Karşılaştırma ve ilişkilendirme:** Gerekli olduğunda yapıt; aynı tür, dönem, sanatçı, yönetmen, kuram veya problem içindeki başka örneklerle ilişkilendirilir; karşılaştırma ana inceleme nesnesinin analizini görünmez kılmaz.
- **Kaynak ve atıf:** Başka eleştirmenlerin görüşleri öğrencinin kendi çözümlemesinden ayrılır; alıntılar, görseller, eser bilgileri ve dijital kaynaklar seçilen atıf sistemine göre gösterilir.
- **Etik ve içerik uyarıları:** Telifli görüntü, kişisel veri veya hassas içerik kullanımı eğitim amacıyla sınırlı, gerekli ve uygun biçimde yapılır; filmin ya da eserin tamamı izinsiz çoğaltılmaz.

5. DEĞERLENDİRME İLKELERİ

İnceleme çalışması, türün özellikleri ve önceden açıklanan analitik ölçütler dikkate alınarak değerlendirilir:

- **Nesnenin doğru anlaşılması:** Temel konu, sav, olay, kavram, biçim ve üretim koşullarının doğru kavranması; önemli unsurların yanlış aktarılmasından kaçınılır.
- **Bağlam ve kavram kullanımı:** Tarihsel/kuramsal bilginin inceleme nesnesiyle ilişkisi, alan terminolojisinin doğruluğu ve kavramsal çerçevenin işlevsel kullanımı dikkate alınır.
- **Çözümleme derinliği:** Biçim, içerik, yapı, teknik ve anlam katmanları arasındaki ilişkilerin gösterilmesi; ayrıntıların bütüne etkisinin açıklanması beklenir.
- **Eleştirel değerlendirme:** Öğrencinin güçlü ve sınırlı yönleri tartışması, alternatif okumaları dikkate alması ve sonuç yargısını somut kanıtlarla gerekçelendirmesi değerlendirilir.
- **Özgün yorum:** Kaynak görüşlerini tekrar etmek yerine öğrencinin kendi gözlem, çözümleme ve çıkarımlarını tutarlı bir argümana dönüştürmesi dikkate alınır.
- **Kanıt ve kaynak:** Alıntı, sahne, görsel ayrıntı, eser özelliği veya ikincil kaynağın iddiayla ilgisi; kaynakların güvenilirliği ve doğru gösterimi incelenir.
- **Yapı ve akademik ifade:** Giriş, çözümleme, tartışma ve sonuç bütünlüğü; açık anlatım, paragraf örgüsü, yazım kuralları ve görsel/metin ilişkisinin düzeni değerlendirilir.
- **Etik uygunluk:** İntihal, kaynaksız alıntı, uydurma bilgi, yanıltıcı görsel kullanımı ve beyan edilmemiş araç katkısı akademik etik ve ders yönergesi çerçevesinde ele alınır.

6. UYGULAMA NOTLARI

Bu bölüm, inceleme görevinin duyurulması, materyale erişim, değerlendirme, geri bildirim ve arşivleme esaslarını açıklar.

6.1. Görev ve inceleme koşulları

- İncelenecek nesne, seçim yöntemi, inceleme sorusu veya beklenen boyutlar, uzunluk/format, kaynak kullanımı, teslim tarihi ve ölçüt ağırlıkları öğrenciye önceden bildirilir.
- Film, video, sergi veya performans gibi zaman/mekân bağımlı çalışmalarda erişim, izleme süresi, gösterim koşulu ve not alma imkânı bütün öğrenciler için eşit veya eşdeğer düzenlenir.
- Öğrenci seçimi serbestse nesnenin ders kapsamı, erişilebilirliği ve inceleme için yeterli niteliği öğretim elemanınca onaylanır.

6.2. Değerlendirme ve geri bildirim

- Ölçüt puanları ayrı kaydedilir; kişisel beğeni veya eserin popülerliği öğrencinin inceleme niteliğinin yerine geçmez.

- Geri bildirim, özetin azaltılması, gözlem ile yorumun ayrılması, kanıtın güçlendirilmesi, bağlamın işlevsel kullanımı ve sonuç yargısının gerekçelendirilmesi gibi somut geliştirme alanlarını gösterir.
- Farklı ama kuramsal ve kanıta dayalı yorumlar tek bir 'doğru okuma'ya uymadığı gerekçesiyle değersiz sayılmaz.

6.3. Belgelendirme, arşiv ve itiraz

- Görev yönergesi, inceleme nesnesinin künyesi/erişim bilgisi, öğrenci metni ve ekleri, kaynakça, rubrik, ölçüt puanları ve geri bildirim ders dosyasında saklanır.
- Not itirazında öğrenci ürünü, açıklanan inceleme ölçütleri, ölçüt bazlı puanlar ve kullanılan kanıtlar birlikte incelenir.
- İnceleme dosyasındaki telifli görseller ve medya parçaları, yalnız eğitim ve değerlendirme amacıyla gerekli erişim sınırları içinde arşivlenir.

Temel ilke. Eleştirel inceleme, eseri veya metni yeniden anlatmak ya da kişisel beğeniyi ilan etmek değildir; doğru gözlem, uygun kavram, somut kanıt ve gerekçeli yargı arasında tutarlı bir ilişki kurmaktır.